

. Skromno je naše delo, kakor drugod tako tudi tukaj — in plačano z dragimi žrtvami. Pota naše prosvete so zaznamovana desno levo z grobovi kulturnih delavcev, ki so med potom opesali.

J. K.

Tagore Rabindranath: Rastoči mesec. Preložil Alojzij Gradnik. V Ljubljani, Omladina, 1917. 55 str. S štirimi barvnimi prilogami. (Ta prevod je napravljen po angleški izdaji, ki jo je pripravil Rabindranath Tagore sam.) Vezan stane 10 K.

Otrok je velikan. In razumevanje otrokove duše je največ. In kdor je pogledal otroka tako kakor Rabindranath Tagore v pričujoči knjigi, je umetnik, zares umetnik. Saj ne vidiš knjige, papirja, ne črk: otrok je pred teboj; ona celota, nerazorana zemlja. Cvetje dehti krog tebe, pristrčni smeh ti zazveni na uho, radostni otroški vzklik ti vzboči ustnice v smehljaj in naivna prašanja otrokova te zazibljejo v kraljestvo nežne, rožnate detinske dobe. Otrok si sam, ki nisi otrok — in tu je ona vélika skrivnost, je finesa duše. — Ali si mati? V Tagorejevih besedah se najdeš v vsej oni tajnosti, ki jo imaš in je sama ne slutiš. Dih najgloblje tvoje skrivnosti začutiš v njih, one skrivnosti, ki je ne priznaš, zakaj sram te je pred ljudmi. Ali si oče? Tudi v tebe je pogledal Tagore, da zardiš in praviš, da ni res, da nisi tako mehak. In v vsem je ono, da je otrok največ in smo mi véliki — majhni, majhni, majhni v primeri z otrokom. Ne sklonimo se mi do otroka, otrok se skloni do nas. Kaj bi s frazami, kaj z besedami o svojem vélikem delu? Igrače so to —, a pokvarjene; otrokove pa so pristrčne in naravne. „V svojem trhlenju čolnu se borim, da bi preplaval morje hrepenenja in pozabljam, da se tudi jaz samo igram.“ (str. 21 — „Igračke“.)

„Rastoči mesec“ je rožnat kelih naših skrivnosti. In vendar so te skrivnosti tako preproste in naravne. Pa to je spet skrivnost, da poveš véliko stvar z eno samo gesto. To knjigo boš bral še in še in se boš vedno iznova zazrl v finese, kakršne so: Na obali, Kaj dete more, Kradispanec, Početek, Zvezdar, Igračke, Campin cvet, Cvetlice v šoli, Sočutje, Pametnejši, Dvanajsta ura, Pisateljvanje, Junak, Konec, Dar, Poslednja pogodba. Štiri slike — barvne priloge — so v vsej oni preprostosti kakor besede. Tudi one so doma iz Indije. Vendar se zdi, da reprodukcija pri vseh ni baš dobro uspela. — Gradnikov prevod je fin in lep. Le nekaj besed je, ki nekam ne zvenijo pravilno, kakor n. pr.: sladčic (ali ne slaščic?), časih je: „kedar“, časih „kadar“, sicer pa je jezik uglajen in tekoč.

Menda ni potrebna fraza: knjigo toplo priporočamo —; komur je duševna kultura tudi nekaj, in ki so mu všeč tudi lepote brez „hrbtenice in kosti“ — se bo vživel nehoté v to knjigo.

Marija Kmetova.

Fran Erjavec: Za staro pravdo. (Poučna knjižnica »Ljudskega glasu«, I. zvezek.) V Ljubljani, 1920. 132 str. Cena 6 K.

Knjižica se obrača do našega malega kineta in kmetskega delavca kot lahek uvod v politiko. Poljudno in nazorno mu resumira njegov lastni razvoj pod Avstrijo, ugotavlja njegov položaj ob nastanku meščanske Jugoslavije ter mu predločuje v jasnih konturah, kaj je on v državi in kaj bi morala biti država njemu, ki terja od nje svojo „staro pravdo“; téma se povzame pri Matiji Gubcu in raste organsko tik v najbližjo bodočnost. Ton delca je solidno zmeren, kar je v propagandnem slovstvu redka stvar, in pota, ki jih odmerja pisatelj, ne zapusté nikjer teréna vidne izvedljivosti. Erjavčeva knjiga bi lahko veljala, izvzemši par nevažnih dolžin, za jako razumljiv primer poljudnega spisa, ako se ne bi avtor

izpostavljaj očitku, da povedó njegovi bravci marsikako stvar bolje, nego jo spravi on na papir. Nadejamo se, da bo zamenjaval svoje dobre nauke ob viru marljivo za lepo slovenščino in mu priporočamo, naj pokaže uspehe že v drugi izdaji svojega dela. Vzlic tej formalni hibi pa bo s pridom sledil njegovim izvajanjem tudi inteligent, ki si hoče ogledati Jugoslavijo iz perspektive najbednejših Jugoslovancev.

Vladimir Levstik.

KRONIKA.

Institut d'études Slaves. Pod tem naslovom se je v Parizu, v slavnem Quartier Latin, 9 Rue Michelet, osnoval zavod, ki se je na inicijativo A. Belića prelevil iz prvotno politični propagandi posvečenega podjetja v znanstveni inštitut, ki hoče v prvi vrsti biti „un foyer de rapprochement intellectuel franco-yougoslave“, obenem pa se razviti v nekak centrum, v katerem bi bila centralizirana slavistika v tujini, na neslovanskem ozemlju. Prezident temu inštitutu je naš stari prijatelj Ernest Denis, profesor na pariški Sorboni, ki razvija („Revue Yougoslave“, 1919, 603—625) program dela, ki si ga stavi ta inštitut, in ravnotam priobčuje tudi osnutek njegovih pravil. Inštitut hoče obsežati znanstveno ves slovanski svet, ne samo one Slovence, ki so danes v prijateljskih odnosih s Francozi. Pri tem pa ne misli samo na Slovence, ampak tudi na njih sosede, posebno one, ki žive z njimi v istem kulturnem območju, v istih nevarnostih in poudarja, da ima Pariz večje pravo do tega, da bi postal središče bizantinistike kot München. Za sedaj pa ima inštitut samo dve sekciji: čehoslovaško in jugoslovansko. Slavistične študije, ki so bile doslej izven slovanskih meja nekake domena Nemcev, hoče poslej centralizirati v Parizu in v ta namen najprej izdajati posebno revijo, ki bi naj zamenila Jagićev „Archiv für slavische Philologie“, ki ne bo več izhajal. Poleg tega bo izdajal posebno biblioteko, v kateri naj izhajajo v francoskem prevodu znamenita dela slovanskih učenjakov. Za geslo je postavil Denis novemu zavodu rek: „Vers la lumière par la vérité!“

Naša literarna propaganda v inozemstvu, ki nam je pomagala graditi novo državo, tvori posebno poglavje v zgodovini naše osvoboditve. To poglavje bo treba enkrat napisati, najprej pa zbrati zanj potrebno gradivo, ki ni zbrano nikjer, ampak se v veliki meri še nahaja v rokah posameznikov, kot nekaka kuriozitet, kjer bo ostalo razbit material, dokler se ne bo porazgubilo. Pisec tega poglavja naše zgodovine se bo s hvaležnim občudovanjem spominjal ogromnih žrtev in skoro nadčloveških naporov onih ljudi, ki so z govorjeno in natisnjeno besedo pridobivali v inozemstvu, ki nas dotlej ni niti poznalo, pristaše naših zahtev in glasnike naših pravic. Poleg tega pa bo, če bo to svoje gradivo kritično premo-trival — in to dela vsak pravi zgodovinar — omenil, da se med temi publikacijami nahajajo tudi take, ki škodujejo našemu ugledu in ki so zakrivile, da nas zapadni svet ponekod smatra kot nekake nekulturne divjake — ki se jih pač drži nekaj civilizacije — in da temu primerno z nami ravna. Ker bo ta propaganda šla naprej — v Parizu smo v ta namen osnovali kar cel inštitut — treba za časa opozoriti na to, da ne pitajmo tujega sveta s publikacijami, na podlagi katerih